



## เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

หัวข้อ

หลักสิทธิมนุษยชน

เรื่อง

บทบาททหารพระธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตาม  
หลักสิทธิมนุษยชน

จัดทำโดย

พล.ต.หญิง บุณยารัศม์ พัฒนะมรินทร์

รหัส 570217

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม

หลักสูตร “ หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย ” รุ่นที่ 2

วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ

สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา

สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

## คำนำ

เหล่าทหารพระธรรมนุญ มีหน้าที่เกี่ยวกับกฎหมายทหาร ควบคุมการปฏิบัติของทหารให้เป็นไปตามแบบธรรมเนียมและข้อบังคับทหาร พระราชบัญญัติทหาร วินัยทหาร กฎหมายของบ้านเมือง ทั้งมีหน้าที่ป้องกันการละเมิดบทบัญญัติและธรรมเนียมต่าง ๆ ของทหารอีกด้วย

ในบทความนี้ผู้เขียนได้เสนอข้อมูล เนื้อหาและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของทหารพระธรรมนุญในการปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติของทหารให้เป็นไปตามแบบธรรมเนียมและข้อบังคับทหาร พระราชบัญญัติทหาร วินัยทหาร ตามหลักสิทธิมนุษยชน จึงหวังว่าบทความนี้จะประโยชน์และให้แง่คิดในอีกมุมมองหนึ่งที่อาจเป็นประโยชน์ต่อไป

พล.ต. หญิง บุญญารัตน์ พัฒนะมรินทร์

ตุลาการพระธรรมนุญ หัวหน้าคณะฝ่ายศาลทหารสูงสุด

# สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทนำ	1
สิทธิมนุษยชน	2
ความหมายและความเป็นมา	2
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	4
ขอบเขตของสิทธิมนุษยชน	4
นายทหารพระธรรมนูญ	5
หน้าที่หลักของนายทหารพระธรรมนูญ	6
บทบาททหารพระธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสิทธิมนุษยชน	8
บทสรุป	9
เอกสารอ้างอิง	10

# บทบาททหารพระธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสิทธิมนุษยชน

พล.ต. หญิง บุญญารัตน์ พัฒนมะหินทร์

ตุลาการพระธรรมนูญ หัวหน้าคณะฝ่ายศาลทหารสูงสุด

## บทนำ

มนุษย์เราทุกคนที่เกิดมา ย่อมต้องการหลักประกันของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค เรื่องของสิทธิมนุษยชนจึงไม่ใช่เรื่องประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ

ในรายงานของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไทยเป็นต้นเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายกรณี โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนใต้ ในสงครามปราบปรามยาเสพติด ในการจับและจองจำผู้ต้องหา ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ และในการจำกัดเสรีภาพการแสดงออก ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดอาจถูกจับและลงโทษหรือปลดออก แต่สิทธิการได้รับยกเว้นโทษตามกฎหมายการศึก พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ถูกลงโทษตามสมควร ด้วยสาเหตุและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น เราจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะมีความสำคัญทั้งในด้านสังคมโลก และการสร้างประชาธิปไตยในสังคม ([th.wikipedia.org/wiki/สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย](http://th.wikipedia.org/wiki/สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย)) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงในด้านสิทธิเสรีภาพของประชาชนหลักสิทธิมนุษยชน บัญญัติไว้ และพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา กระบวนการลงโทษโดยวิธีต่างๆ การตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรรัฐ ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้ ในหมวด 1 มาตรา 3 วรรค 2 การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม หมวด 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา 279 “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น” วรรค 2 มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมิกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขึ้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ.

สำหรับทหารมีหน้าที่ขณะรับราชการอยู่ด้วยกัน ๒ ประการ คือหน้าที่ของทหารในยามปกติ และหน้าที่ของทหารในยามสงคราม ทหารที่ดีจะต้องประพฤติตามคำสั่งสอนของ ผู้บังคับบัญชา และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่ทางราชการวางไว้ซึ่งเราเรียกว่า “วินัยทหาร” วินัยทหารมี

ความสำคัญมากเป็นหลักแห่งความประพฤติของทหารที่จะต้องปฏิบัติตาม กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ระเบียบ แบบแผนของทหาร โดยเคร่งครัด เพราะทหารจะอยู่รวมกันมาก ถ้าปราศจากวินัยก็รวมกันไม่ได้ แต่ถ้าทหารมีวินัยเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติก็ทำให้รวมกันได้เป็นปึกแผ่นมั่นคงทำให้สามัคคี เกิดความเข้มแข็ง เหล่าทหารพระธรรมนูญ มีหน้าที่เกี่ยวกับกฎหมายทหาร ควบคุมการปฏิบัติของทหารให้เป็นไปตามแบบธรรมเนียมและข้อบังคับทหาร พระราชบัญญัติทหาร วินัยทหาร กฎหมายของบ้านเมือง ทั้งมีหน้าที่ป้องกันการละเมิดบทบัญญัติและธรรมเนียมต่าง ๆ ของทหารอีกด้วย.

## สิทธิมนุษยชน

### ความหมายและความเป็นมา

( <https://sites.google.com/.../reuxng-thi1khwam-hmay-khxng-siththi-mnus> )

มีผู้ให้คำนิยาม " สิทธิมนุษยชน " ไว้หลายความหมาย จากปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 1 ที่ระบุไว้ว่า บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพประคามีที่ระบุไว้ในปฏิญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มี การจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด นอกจากนี้การ จำแนกข้อแตกต่างโดยอาศัยมูลฐานแห่งสถานะทางการเมืองทางตุลาณาหรือทางเรื่องระหว่าง ประเทศของประเทศ หรือดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำมิได้ ทั้งนี้ไม่ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราชอยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดแห่งอธิปไตยอื่นใด

หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกันเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างสันติสุข มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ มีไม่ตรีจิต และมีความเมตตาต่อกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย หรือสุขภาพที่เท่าเทียมกัน ความเสมอภาค ที่จะเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

หมายถึง สิทธิที่ทุกคนมีอยู่ในฐานะเป็นมนุษย์ ทั้งสิทธิในการดำรงชีวิตอยู่ในส่วนบุคคลและ สิทธิในการอยู่ร่วมกันในสังคม สิทธิในความเป็นมนุษย์นั้น มีทั้งสิทธิตามกฎหมายและสิทธิที่มีอยู่ โดยไม่ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมาย แต่เป็นสิทธิที่เกิดจากมาตรฐานเพื่อความถูกต้อง ความเป็น ธรรม หรือความยุติธรรม แต่เดิมสิทธิมนุษยชนจะกล่าวถึงในชื่ออื่น เช่น สิทธิในธรรม สิทธิใน ธรรมชาติ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากความหมายข้างต้นโดยรวมแล้ว พอจะสรุปความหมายของสิทธิมนุษยชนได้ ความว่าคือ ศักดิ์ศรีในความยอมรับนับถือในสถานภาพของบุคคลอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันใน

กฎหมาย ไม่มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ เพศ อายุ สถานะของบุคคล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา การนับถือศาสนาจะกระทำมิได้.

( คู่มือหลักสิทธิมนุษยชนสากล/www.investigation.inst.police.go.th/) สิทธิมนุษยชนมีพัฒนาการมาจากความพยายามของมนุษย์ที่จะให้ศักดิ์ศรีของมนุษย์ชนได้รับการเคารพและจากการต่อสู้เพื่อเสรีภาพและความเสมอภาคที่เกิดขึ้นในดินแดนต่างๆทั่วโลกแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเกิดจากบรรดานักคิดที่มาจากหลากหลายประเพณีและศาสนา ต่อมาผู้บริหารประเทศและนักกฎหมายต่างมีบทบาทในการส่งเสริมแนวความคิดดังกล่าวและร่างขึ้นเป็นเอกสารที่ใช้ปกป้องสิทธิของบุคคลและค่อยๆ กลายเป็นบทบัญญัติและรัฐธรรมนูญของชาติ

รัฐธรรมนูญของชาติตะวันตกที่พัฒนามาจากแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ยังไม่ถึงได้ว่าเป็น “สากล” เพราะยังไม่ครอบคลุมไปถึงพลเมืองทุกคน สตรี เด็ก คนต่างชาติ และทาส ยังไม่ได้รับการคุ้มครองในฐานะพลเมืองที่มีสิทธิตามกฎหมาย ในช่วงระยะระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ได้เกิดระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ (Totalitarian regimes) ซึ่งก่อตัวขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1920 และดำเนินต่อไปจนเริ่มสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในดินแดนของตนเองอย่างรุนแรง ในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1939 – 1945) ได้นำมาซึ่งการทำลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์ชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีความพยายามที่จะทำลายชนกลุ่มต่างๆ โดยอ้างเหตุแห่งเชื้อชาติและศาสนาดังนั้นจึงเป็นที่ประจักษ์ชัดอย่างแน่นอนว่าจำเป็นจะต้องมีบทบัญญัติระดับนานาชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะการเคารพสิทธิมนุษยชนนับเป็นภาระที่สำคัญอันจะนำไปสู่สันติภาพและความก้าวหน้าของโลก

ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการดำเนินการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น บรรดาผู้นำของประเทศสมาชิกดั้งเดิม 50 ประเทศ ได้ร่วมลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติ (The Charter of the United Nations) เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1945 ซึ่งประกาศเป้าหมายหลักขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945 ว่า : “เพื่อปกป้องคนรุ่นต่อไปจากภัยพิบัติของสงคราม และเพื่อยืนยันความศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี” มาตรา 1 ของกฎบัตรสหประชาชาติระบุว่า จุดมุ่งหมายประการหนึ่งของสหประชาชาติคือ “เพื่อบรรลุความร่วมมือระหว่างชาติในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ทุกคนโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา” ด้วยเหตุที่กฎบัตรสหประชาชาติ เป็นสนธิสัญญาที่บรรดาประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติร่วมลงนาม จึงถือว่ามีข้อผูกพันทางกฎหมายที่บรรดาสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม รวมถึงการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และการร่วมมือกับสหประชาชาติตลอดจนนานาประเทศ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่บัญญัติไว้ในกฎ

บัตร อย่างไรก็ตาม กฎบัตรสหประชาชาติมิได้มีรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนโดยตรง หรือ กลไกที่จะช่วยให้ประเทศสมาชิกปกป้องสิทธิมนุษยชน ครั้นปี ค.ศ. 1945 องค์การสหประชาชาติได้ จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Committee on Human Rights) ขึ้น มีหน้าที่ร่างกฎเกณฑ์ ระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน จึงเกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสหประชาชาติ ได้มีมติรับรองเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งบรรดาประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้ร่วม รับรองเมื่อ ค.ศ. 1948 ถือเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อกันของมวลมนุษยและของบรรดานานาชาติ ถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่บรรดาประเทศทั่วโลกยอมรับใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐานในการดำเนินงานขององค์การสหประชาชาติและมี อิทธิพลสำคัญต่อการร่างรัฐธรรมนูญของบรรดาประเทศที่มีการร่างรัฐธรรมนูญในเวลาต่อมา

### **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน**

มีเนื้อหาสิทธิที่ระบุไว้จำแนกออกได้อย่างกว้างๆ 2 ประเภท คือ

1. **สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง** ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของ บุคคล อิสรภาพจากความเป็นทาสและการถูกทรมาน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย การคุ้มครอง เมื่อถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิในการสมรสและการตั้งครอบครัว เสรีภาพขั้นพื้นฐานในทางความคิด มโนธรรม และ ศาสนา การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุม และเข้าร่วมสมาคมอย่าง สันติ สิทธิในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลของประเทศตนโดยทางตรงหรือ โดยการส่งผู้แทนที่ได้รับการ เลือกตั้งอย่างเสรี

2. **สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม** ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในการทำงาน การได้รับ ค่าตอบแทนเท่ากันสำหรับงานที่เท่ากัน สิทธิในการก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน สิทธิใน มาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม สิทธิในการศึกษา และสิทธิในการเข้าร่วมใช้ชีวิตทางวัฒนธรรม อย่างเสรี

### **ขอบเขตของสิทธิมนุษยชน**

สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองทั่วโลก ว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์นั้น สามารถจำแนกได้ครอบคลุมสิทธิ 5 ประเภท ได้แก่

1) **สิทธิพลเมือง** ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใน



ศาลอย่างยุติธรรม โดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิในการได้รับสัญชาติ เสรีภาพของศาสนิกชนในการ เชื้อถือและปฏิบัติตามความเชื่อถือ

2) **สิทธิทางการเมือง** ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการ แสดงออก สิทธิการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ เสรีภาพในการ ชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี

3) **สิทธิทางเศรษฐกิจ** ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ ได้เลือกงานอย่างอิสระและได้รับค่าจ้างอย่าง เป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างพอเพียง

4) **สิทธิทางสังคม** ได้แก่ สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ แม่และเด็กต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคง ทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

5) **สิทธิทางวัฒนธรรม** ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือสื่อความหมายในภาษาท้องถิ่น ตน มีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติกิจตามวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจด้านการแสดงศิลปะ วัฒนธรรม บันเทิงได้ โดยไม่มีใครมาบังคับ

ในแง่ของ “สิทธิมนุษยชน” นั้นขอบเขตของสิทธิมนุษยชน กว้างกว่าสิ่งที่กฎหมายรับรอง ดังกล่าวข้างต้น

## นายทหารพระธรรมนูญ

(นายทหารพระธรรมนูญ.th.wikipedia.org/wiki)

คือ ทหารนักกฎหมาย คำว่า "นายทหารพระธรรมนูญ" โดยทั่วไปอาจมีความหมายได้สองนัย นัยแรกความหมายโดยกว้าง ๆ ได้แก่ นายทหารผู้ที่มีเหล่าทหารพระธรรมนูญโดยมิได้คำนึงถึง ตำแหน่งหน้าที่อย่างหนึ่ง อีกนัยหนึ่งหมายความถึง นายทหารที่ดำรงตำแหน่งนายทหารพระ ธรรมนูญอีกอย่างหนึ่ง เนื่องด้วยจากภารกิจและหน้าที่ที่ต้องเป็นทั้งทหารและนักกฎหมายในเวลา เดียวกัน ก็จำเป็นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งสองอย่างไปพร้อม ๆ กันให้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งใน บทบาทหน้าที่ของการเป็นทหารก็ต้องวางตนรักษาระเบียบวินัยของทหารโดยเคร่งครัด ครั้นเมื่อ จะต้องปฏิบัติหน้าที่ในด้านกฎหมาย ก็จะต้องสวมวิญญาณเป็นนักกฎหมาย ที่ยึดหลักจริยธรรม สำหรับวิชาชีพด้วย

## หน้าที่หลักของนายทหารพระธรรมนูญ ( th.wikipedia.org/wiki)

1. สืบสวนสอบสวนคดีอาญา คดีทางปกครอง และคดีทางวินัย
2. เป็นที่ปรึกษากฎหมาย พิจารณาและเสนอความเห็นทางกฎหมายแก่ผู้บังคับบัญชา
3. ตรวจร่างสัญญาต่าง ๆ ของราชการทหาร เช่น สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง สัญญาบรรจุเข้ารับราชการ ฯลฯ
4. ร่วมฟังการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในกรณีที่ทหารเป็นผู้เสียหาย หรือตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา
5. เป็นผู้แทนคดีของกองทัพบก หรือกระทรวงกลาโหม ในการแจ้งความร้องทุกข์คดีอาญา หรือดำเนินคดีหรือต่อสู้คดีทางแพ่ง
6. การยกร่างกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับหน่วยทหารนั้น
7. เป็นครู อาจารย์ สอนวิชากฎหมายในโรงเรียนทหาร หรืออบรมกำลังพลในเรื่องกฎหมายทหารต่าง ๆ เช่น กฎหมายสงคราม กฎการใช้กำลัง และกฎหมายอื่น ๆ โดยทั่วไปที่กำลังพลควรจะทราบ
8. หน้าที่อื่น ๆ เช่น การไปปฏิบัติหน้าที่ในกองกำลังต่าง ๆ ในต่างประเทศ การเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรืออบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ฯลฯ

## อำนาจหน้าที่อื่น ของนายทหารพระธรรมนูญ

1. ให้คำแนะนำทางกฎหมายแก่ผู้บังคับบัญชา ฝ่ายอำนาจการและผู้บังคับหน่วยรอง ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับกฎหมายทหาร คำสั่ง คำชี้แจง ข้อบังคับของ กท. และข้อบังคับของหน่วยกฎหมายในประเทศ รวมถึงพระราชบัญญัติของรัฐบาล ระเบียบข้อบังคับของรัฐ และกฎหมายท้องถิ่น กฎหมายต่างประเทศ ข้อตกลงเกี่ยวกับสถานภาพของกำลังทหาร และกฎหมายระหว่างประเทศ

2. กำกับดูแลและควบคุมการบริหารงานการศาลทหาร และเรื่องทางกฎหมายอื่น ๆ ภายในหน่วยบัญชาการโดย

1) ติดต่อโดยตรงกับผู้บังคับบัญชาในเรื่องการศาลทหาร

2) ตรวจสอบและให้ข้อเสนอการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อข้อกล่าวหาไปยังผู้มีอำนาจเกี่ยวข้อง ก่อนที่จะนำคดีขึ้นพิจารณาในศาลทหารทั่วไป ทบทวนหลักฐานการพิจารณาคดีโดยศาลทหารทั่วประเทศ และตุลาการศาลทหาร และให้ข้อเสนอถึงการปฏิบัติซึ่งควรจะทำให้กับผู้มีอำนาจเกี่ยวข้อง

3) จัดทนายตามที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลทหาร

- 4) ทบทวนหลักฐานการพิจารณาคดีโดยศาลทหารพิเศษ และศาลทหารกลางเพื่อหาความเหมาะสมทางกฎหมาย ริเริ่มกำหนดข้อแก้ไขตามที่เห็นสมควรเมื่อเห็นว่าจำเป็น และเป็นผู้ดูแลรักษาหลักฐานการพิจารณาคดีของศาลทหารพิเศษและศาลทหารกลาง
- 5) จัดทำและดำเนินกรรมวิธีการติดต่อทางเอกสาร เกี่ยวกับผู้กระทำผิดที่ถูกลงทัณฑ์นอกอำนาจศาล ตรวจสอบคำร้องขอผ่อนผันโทษตามรูปคดีที่เห็นสมควร และให้ข้อเสนอแก่ผู้บังคับบัญชา
- 6) ให้ข้อเสนอในนโยบายเกี่ยวกับสภาพการคุมขังผู้ต้องหา ก่อนและหลังการพิพากษาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ซึ่งจะนำมาบังคับใช้ แนะนำและช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนาจการอื่น ๆ และหน่วยรองในการบังคับให้เป็นไปตามนโยบายการคุมขังที่ได้กำหนดไว้
- 7) ร่วมกับนายทหารฝ่ายการสารวัตร ให้ข้อเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย และเจ้าหน้าที่ศาลฝ่ายพลเรือน

3. ทบทวนรายงานของนายทหารสอบสวน และของคณะกรรมการนายทหารเพื่อพิจารณาหาความเหมาะสมทางกฎหมาย และให้ข้อเสนอตามที่เห็นสมควรต่อผู้บังคับบัญชา จัดหาทนายให้ในเมื่อได้รับการร้องขอและเมื่อมีทนายพอ และอยู่ในอำนาจทำได้ตามระเบียบข้อบังคับของ ทบ.ด้วย

4. กำกับดูแลการฝึกการพิจารณาคดีทางทหารและการฝึกศึกษาเรื่องกฎหมายอื่น ๆ ภายในหน่วยบัญชาการ

5. เมื่อได้รับการร้องขอ ให้คำแนะนำต่อบุคคลที่มีหน้าที่การเงิน ตามรายการสำรวจและรายงานการสูญหายของเงินทุน

6. ให้ความช่วยเหลือและแนะนำทางกฎหมายแก่กำลังพลฝ่ายทหาร ครอบครัวและบุคคลอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้เกี่ยวกับปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาทางแพ่งและปัญหาทางกฎหมายและกำกับดูแลโครงการช่วยเหลือทางกฎหมายและการป้องกันอาชญากรรมของหน่วยบัญชาการ

7. กำกับดูแลและบริหารงานเกี่ยวกับเรื่องราวทั้งปวงในการเรียกร่องสิทธิและการให้ข้อเสนอถึงการปฏิบัติที่ต้องทำ รวมทั้งการออกใบรับรองการชำระเงิน ถ้าเห็นสมควร

8. ให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำทางกฎหมายที่เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งที่เป็นจารีตประเพณี และแบบธรรมเนียม ข้อบังคับกรุงเฮก สนธิสัญญาเจนีวา ปี ๑๙๔๘ ข้อตกลงเกี่ยวกับสถานะของกองกำลัง และเกี่ยวกับการใช้กฎหมายของรัฐในต่างประเทศ ให้คำแนะนำถึงปัญหาทางกฎหมายของต่างชาติ และปัญหากฎหมายระหว่างประเทศส่วนบุคคล

9. ตรวจสอบสัญญาการจัดหา ให้คำแนะนำทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อขัดแย้งและปัญหาอื่นในการจัดหาเมื่อจำเป็น จัดหาทนายให้กับคณะกรรมการพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับสัญญาของเหล่าทัพในกรณีการขอผ่อนผันตามระเบียบว่าด้วยการเร่งรัดการดำเนินงาน และให้คำแนะนำทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ และการจำหน่ายทรัพย์สินของทางราชการ

10. กำกับดูแลการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องการค้าเงินตราในหน่วยบัญชีการรวมถึงการให้คำแนะนำทางกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ

11. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับทักษะทางกฎหมายของกิจการพลเรือน การช่วยเหลือทางทหารต่อเจ้าหน้าที่พลเรือน การบรรเทาทุกข์ และการป้องกันฝ่ายพลเรือน เงินเดือน การเลื่อนยศ การลดยศ การให้ออกจากราชการ กิจกรรมที่ได้รับอนุมัติ การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการบริหาร และการร้องเรียนตามธรรมนูญศาลทหาร

12. ให้คำแนะนำทางกฎหมายเกี่ยวกับเงินทุนนอกเหนืองบประมาณ เงินบริจาค การใช้และจำหน่ายทรัพย์สินของรัฐ ที่ตั้งทางทหาร การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่พลเรือนโดยทหาร การบรรเทาทุกข์ และการป้องกันฝ่ายพลเรือน

## **บทบาททหารพระธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสิทธิมนุษยชน**

### **1. หลักความเสมอภาค**

มาตรา 31 บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

#### **แนวหลักปฏิบัติ**

1.1 ฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้แตกต่าง กล่าวคือ ฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย ให้เป็นไปตามองค์ประกอบและผลของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ

1.2 ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

1.3 ฝ่ายตุลาการมีความผูกพันที่จะต้องใช้ดุลพินิจโดยปราศจากข้อบกพร่องใดๆ ทั้งสิ้น

### **2. หลักหลักเสรีภาพ**

คือ การปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของบุคคล สิทธิ เสรีภาพตามหลักนิติธรรม ดังเช่นใน มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 21 ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจักต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชา หรือลงทัณฑ์อยู่เป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้ำก๋าย

### แนวทางการปฏิบัติ

- 2.1 การบังคับใช้กฎหมายจะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย และข้อจำกัดของอำนาจ จะละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนไม่ได้
- 2.2 การคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลในการใช้ชีวิตประจำวันของทหาร โดยส่งเสริมปัจจัยสี่
- 2.3 การปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของบุคคล สิทธิ เสรีภาพ

### 3. หลักธรรมาภิบาล

คือ ความเป็นที่เป็นน้อม ไม่แบ่งแยก การมีส่วนร่วมกัน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบจรรยาบรรณ และวินัยทหารของตำรวจ และส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรมของข้าราชการทหาร ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 13 ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ่วงถ่วงแน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้ว จึงตั้งลงทัณฑ์นั้น ต้องระงับอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าจะกระทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์

### แนวทางการปฏิบัติ

- 3.1 ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ แนะนำ ตักเตือนด้านกฎหมายทั้งแก่ผู้บังคับบัญชา และทหารผู้ใต้บังคับทุกระดับด้วยความสุจริต
- 3.2 ร่วมฟังการสอบสวนการบังคับใช้กฎ ระเบียบ ข้อกำหนดบทลงโทษของทหารเป็นผู้เสียหาย หรือตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาของหน่วยงานนั้นๆ
- 3.3 การส่งเสริมด้านการศึกษาของทหารให้ความรู้ด้านกฎหมาย วินัยของทหาร

### บทสรุป

"นายทหารพระธรรมนูญ" หรือเรียกอีกอย่างว่า **ทหารนักกฎหมาย** เนื่องด้วยจากภารกิจและหน้าที่ที่ต้องเป็นทั้งทหารและนักกฎหมายในเวลาเดียวกัน ก็จำเป็นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ทั้งสองไปพร้อม ๆ กันให้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งในบทบาทหน้าที่ของการเป็นทหารก็ต้องวางตนรักษาระเบียบวินัยของทหารโดยเคร่งครัด ครั้นเมื่อจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในด้านกฎหมาย ก็จะต้องสวมวิญญาณเป็นนักกฎหมาย ที่ยึดหลักจริยธรรมสำหรับวิชาชีพด้วย การตัดสินใจพิพากษาคดีของศาลทหารในยามปกติ และช่วงที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกอยู่ในขณะนี้ คำตัดสินของตุลาการศาลทหารถือเป็นที่สุดจำเลยไม่สามารถอุทธรณ์และฎีกาใดๆทั้งสิ้น จึงต้องทำให้คณะตุลาการศาลทหารทุกนายต้องทำงานด้วยความรอบครอบบริสุทธิ์ยุติธรรม.

## เอกสารอ้างอิง

คู่มือหลักสิทธิมนุษยชนสากล.สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน.สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557. เข้าถึงได้จาก [www.investigation.inst.police.go.th/](http://www.investigation.inst.police.go.th/)

นายทหารพระธรรมนูญ. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก [th.wikipedia.org/wiki](http://th.wikipedia.org/wiki)

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476.กรมพระธรรมนูญ.สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2557. เข้าถึงได้จาก [www.jag.mod.go.th/](http://www.jag.mod.go.th/)

สิทธิมนุษยชน.สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/.../reuxng-thi1khwam-hmay-khxng-siththi-mnus>